Tečaj XIV. **NOVICE** List 41.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako **sredo** in **saboto**. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 21. maja 1856.

Drevesa namesti kozolcev.

V nekterih krajih se težko les dobí, da bi se kozolci ali ostervi naredili; zavolj tega ljudjé le na polji svoje snopje sušijo, pa je večkrat deževno ali slabo vreme, da se žito v snopéh ali razstavkih ne more dobro posušiti, in komaj snopi majhno ovenejo, jih že omlatijo, čeravno se zernje ali žito še ni prav osušilo. Ker se vse na polji suší, se večkrat snopi ali razstavki namakajo dežja, da žito ali zernje začne kalíti, kerma se vsa spridi, slama sperhne in sognije, in tako ljudjé veliko manj hasni imajo.

Taki nadlogi bi se nekoliko v okom prišlo, kjer iz suhega lesa kozolcov narediti ali osterv postaviti ne morejo, ako bi se tako naredilo. V jeseni ali spomladi naj se vsadí po versti kakih 6, 8 ali 10 drevés zemlji pripravnih, postavno: berst ali brest, božji tern ali akacijevo ó, breza (Birke), gaber, hrast ali dób, jag- ali trepetlika, javor, jesen, kostanj, meklen, esen, skurš, smreka, jelka itd.

Če bi se te ali druge drevesa, ktere so zemlji pripravne in se dajo obsekavati, tako po versti vsadile, da bi eno drevó od drugega za poldrugi ali dva do 4 sežnje ali klaftre narazen stalo, ali da bi se vmes 1 ali 2 kola ali stebra postavila in na te drevesa ali stebre bi se tako prekle ali late s tertami ali s srobotom privezale, da bi vse kozolcu enako bilo, bi se lahko va-nj snopje, detelja, slama, ali kaj takega sušiti devalo. Ko bi verh zadnje prekle ali late se privezale kake deske ali slama, da bi dež skozi ne mogel, bi se lahko vse dobro posušilo. Vsak pa lahko sam razume, da se morajo ene leta take drevesa z rogovilami ali s kolmí od obéh straní podperati, da jih veter ali burja ne podere, dokler se dobro ne ukoreninijo in močnejše ne izrastejo. Na tako vižo zmiraj višji in močnejši kozolc prihaja, in ni drugega treba, kakor včasih veje obsekavati ali obžagati. V jeseni se prekle ali late proč vzamejo, in se pod streho spravijo, da pod milim nebom ne perhnijo ali da jih kdo ne pokrade. Takih drevés se laglej dobí po gojzdih ali logih, če so le tako debele kakor roka ali noga, se lahko tam skopljejo in na take kraje presadijo, dobro zalijó, pa s kolmi podprejo, da jih veter ne omaja ali ne podere, kakor pa takih stebrov, kteri so za kozolc že zadosti debeli. Vendar se mora po pameti ravnati, da se kmali perve leta drevesa preveč in previsoko ne oblagajo, da se ne zatarejo; pozneje, ko so že močneje, se lahko zmiraj višje sklada ali vlaga. Če je suša, se mora pervo, drugo ali tretje leto takim drevesom zalivati, da se ne posušijo, in da se bolj naglo ukoreninijo, in varovati jih, da jih veter ne podere, ali živina ne omaja. Nar bolje je take drevesa v jeseni saditi, da se čez zimo zemlja vleže; ker zimska mokrota tudi dalje terpí, kakor če se spomladi sadijo, jim tudi ni treba tako pogostoma zalivati.

Naj le eni to poskusijo, kmali jih bodo drugi posnemali, kakor jih posnemajo že drugod. Živo drevó, ki služi kozolcu za steber, ne trohní kakor trohnijo in gnjijó tudi močni koli v zemlji. **Z.**

Iz občnega zbora c. k. kmetijske družbe v Ljubljani 7. maja.

(Dalje.)

Tretji oddelk zbornih pomenkov je obsegal predloge družbinih poddružnic in pa govor gosp. odbornika Antona Samasa o velikem dobičku, ki izvira iz razdeljenih in potem v polje, senožeti ali verte predelanih občinskih pašnikov (gmajn).

Ker so poduki, naj bi gospodarji razdelili malopridne pašnike in jih predelali v rodoviten svet, večidel le bob v steno in se nič kaj ne primejo ljudí, ni hotel gosp. Samasa s svojim za očitni razglas namenjenim govorom prazne slame mlatiti, da bi bil le priporočal razdelitev tacih pašnikov, ampak je naravnost izgled pokazal iz naše bližnje okolice, kjer je večletna terma ovirala razdelitev močirnega pašnika, dokler je vendar pred 3 leti pamet premagala svojoglavnost nasprotnikov, da sedaj vsi skupaj hvalo pojó blagoslovu Božjemu na tistem mestu, kjer so poprej žabe regljale in krote opravljale nemarnost posestnikov. „Blizo zadnjih hiš Ternovega in tam, kjer se nekdaj silno obrekovano, sedaj pa že močno hvaljeno ljubljansko močvirje začenja — je rekel gosp. Samasa — se na levem bregu Malega grabna, od cegelnic noter do Ljubljance razprostira blizo 60 oralov velik svet, do kterega je imelo 151 deležnikov iz Krakovega in Ternovega pravíco, večidel močiren ali pa glinast, da so zemljo za cegelnice jemali in križem jame kopali, v kterih je mlaka zastajala in zrak kužila. Da tak močiren svet, na kterega si še človek stopiti ni upal, ni bil nikomur v prid, je lahko zapopasti; vendar večina posestnikov ni dovolila, da bi se bil razdelil in da bi bil potem vsak svoj kos obdeloval, čeravno si je rajni nepozabljivi mestni župan Hradecki na vso moč prizadeval; terdovratneži so takole modrovali: „če ni naše, naj se nam skaže; če pa je naše, čmu razdeliti kar hočemo skupaj imeti?“ In tako so zavirali razdeljenje. Sčasoma je pa drugač prišlo. Za cegelnice niso več zakupniki mestnih cegelnic na tem mestu dosti gline dobivali, pa jim tudi sicer ni všeč bila, — tudi so se gospodarjem očí odperle, da po bičji in ločji krava ne molze, — vidili so, da obdelano močirje na sto druzih mestih donaša velik dobiček in da je 60 oralov blizo pri hišah, ki se bojo tolikanj lože obdelovati dali — vse to je premagalo nekdanjo termo, tako, da pred 3 leti so gospodarji sami prišli prosit, naj bi se jim razdelil nerodovitni svet. Gosp. Podkrajšek, magistratni oskerbnik, se je radovoljno lotil tega dela, je razpartil imenovano zemljiše, deležniki so srečkali (lozali) vsak za svoj kos; Peter je od Pavla potem kupil njegov del, če ga ta ni mislil obdelovati, ali ga je zamenil, če mu je na tem mestu bolj kazalo ga imeti kakor na drugem. Da ob kratkem povém: pridni Krakovčanje in Ternovčanje s svojimi ženami so sedaj predelali že večidel tega zanemarjenega sveta v rodovitne verte za zelenjavo, in v polje, da je veselje viditi. Prašajmo jih: kaj bojo zdaj rekli: ali je prav ali ne, da so storili to, kar bi bilo že vsaki hiši dosti sto goldinarjev doneslo, ako bi bili že njih stari očetje to storili? — Ko je gosp. Samasa sklenil svoj govor, so deželni gosp. poglavar željo izgovorili: naj bi se ta izgled razglasil po svetu — drugim v posnemo. — Omenili smo

tedaj to tukaj bolj na dalje, s serčno željo, naj bi ne bile te besede glas vpijočega v pušavi in naj bi poterdile kar smo že stokrat priporočevali v „Novicah“ večkrat morebiti brez vspeha, večkrat pa tudi uslišani od pametnih gospodarjev. Naj bi vsi naši gospodarji le samo to v svoj lastni dobiček pomislili: nekdaj je bilo malo ljudí na svetu; oni niso potrebovali vsega svetá, tedaj ga je ostalo veliko praznega, to so „gmajne“; — dan današnji je veliko ljudí in pomanjkuje jim rodovitnega sveta; to nam kaže, da se imajo „gmajne“ razdeliti. Zato ni v obljudenih in prebrisanih krajih nikjer več občinskih pašnikov ali gmajn, zato jih je pa v Ameriki in Afriki in v druzih deželah še dosti, kjer ni ljudí ali pa so ljudjé divjaki.

(Dalje sledí.)

Rastlina.

Spisal Janez Tušek na Dunaji.

XI.

Ob kratkem smo premišljevali sedaj célično življenje. Pogledati moramo še na postave, ktere jo vežejo na njeno okrajno, in ktere tedaj v celi okrajni veljajo.

Neizrečeno veliko je število célic v eni rastlini. V majhini rastlini je lahko več célic kakor stanovavcev v naj večji deželi. V lesu 80 čevljev visokega borovca, kteri je pri korenini vatel debel, je čez 80.000 milijonov célic, kar se lahko prerajta, ker ima kubična linija borovcevega lesa naj manj 4000 célic v sebi.

V tako velicih okrajnah je tedaj potrebno naj umnišega gospodarstva. Akoravno se primordijalni mešički niso nikoli matematike učili, so vendar svojim célicam take podobe dali, da v naj manjšem prostoru naj več stvarí lahko spravijo. Je jih namreč veliko dvanajst-ogljatih. Kakor opeke (cegli) kakega poslopja so célice ena na drugo zložene, ktere so pa mnogoverstnih podob. Pa če imajo tudi enako podobo, vendar včasih naj različniše dela dopernašajo, ravno tako, kakor ne storí čedna obleka moža, ampak njegove dušne lastnosti.

Med célicami je mnogo pot in cest, ktere jim zrak in za živež potrebne gaze dovažvajo, neporabljive stvarí pa iz poti spravljajo. Te ceste pa so se naredile iz célic, ktere so svojo samostalnost višjim namenom cele rastline darovale.

Perva podlaga rastlinske okrajne pa je, da so célice delo razdelile. Med ljudmí, v panji med čebelami in v rastlini, povsod kjer se hočejo velike dela dopernašati, je več stanov. Ta družba célic oskerbuje živež, una vožnjo, tretja varstvo cele okrajne. Kakor v panji le matica skerbí, da se število prebivavcev množí, ravno tako se v rastlini le iz ene célice snuje seme. Tudi brezštevilno trotov je v prašnih mešičkih.

Célice, ki služijo v varstvo svoji celi okrajni, stojé tako tesno skupej, da nobena škodljiva stvar ne more med nje; le na listji pusté veliko luknjic, skoz ktere rastlina sope. Na eni štirjaški linii je pri marsikteri rastlini čez 2000 takih luknjic, ktere pa dvé célici, ki pri vratih stojite, zmiraj lahko zapirate, kakor vrata kake terdnjave. Da je pa okrajna še bolj varna pred sovražniki, se pa včasih več teh vojakov skupej sklene v bodeče ternje, lase ali šetine, ktere v mnozih rastlinah tudi napravljajo strup. Kakor divjak svojo pušico, čebela svoje želo, kača svoj zob, ravno tako tudi ostrupení rastlina svoje šetine, kar je gotovo že vsak poskusil pri koprivah. Kakor živali, kterih sorodniki v naših hladnih krajih niso nevarni, v južnih krajih napravljajo zlo škodljiv strup, tako imajo tudi rastline v vročih krajih hujši strup v sebi.

Pod varstvom lubja in skorje delajo druge célice vedno brez prenehanja. Sicer ne slišimo nič od njih pridnosti, ker ne pojejo in ne brenčé, kakor čebele, ampak na tihem dobro delajo. Koreninice se vedno daljšajo, hitijo na vse straní v vlažno perst in se ovijajo krog kamničkov, da bi kar naj več živeža dobile, kterega pa same ne porabijo, ampak dalje po rastlini pošiljajo. Sok teče po steblu navzgor, ker ga vsaka célica, ko ga je v-se vzela in, kakor čebela med, enmalo predelala, iz sebe verže in svoji sosedi dá. Tako teče sok iz korenine dalje po steblu v listje. Tukaj se snide z gazi, iz zraka vzetimi, in doseže svojo popolnost. Torej ima sok v vsakem delu rastlinskem drugačne lastnosti. Tù ima očem dopadajočo barvo, tam lep duh in prijeten okus, tam spet okrepčavno in tam strupeno moč. Pa včasih tudi rastlina v mladosti drugačne stvarí pripravlja kakor v starosti.

Ko je rastlinski sok svojo naj večjo popolnost dosegel, začne cvetlica cvesti. Cvet je združba peres, v kterih rastlina svoje naj lepše stvaritve na ogled razstavlja. V cvetu so zedinjene naj krasniše barve, naj prijetniše dišave, naj slajši med; naj boljše in naj močnejše stvarí imajo tù naj prijetnišo podobo.

Ozir po domačii.

Smledniška okolica.

Preselivšemu se iz Smlednika na Trato mi ni le zginil spred očí orjaški Triglav, očak krajnskih gorá, temuč tudi nižje gore, med njimi prijazna Šmarna gora, v njenem podnožji smledniška fara, od ktere sem si namenil častitim bravcem „Novic“ nekoliko čertic napisati.

Smlednik, srednja fara, ima od leta 1850 tako veliko, zalo, po obrisu in vodilu prerano umerlega zidarskega mojstra Brili-ta tako umetno izdelano cerkev, da se ona zamore z vsako po deželi na Krajnskem meriti. Od zunaj ne obeta sicer nič posebnega, al od znotraj je kaj razmerno vredjena. Zvonik, dasiravno v primeri cerkve majhen, ima 4 zvonove, kterih mili in ubrani glasovi se po hribih in dolinah kaj ginljivo razlegajo.

V kmetijstvu smledniška fara ni zadnja; bivajo tù premožni kmetje, kteri se zraven poljodelstva tudi s sadjorejo prav pridno pečajo; eden po imenu Jeraj, je bil že od slavne c. k. kmetijske družbe zavoljo tega lepega djanja s sreberno svetinjo obdarjen, in drugi, po domače Rak iz Hraš, z dušo in telesom sadjorejec, jo ravno tako zasluži *). Tudi čbelarija ne spí v smledniškem krogu. Ravno imenovani Rak in pa Tomel v Mošah, v tem opravilu prav zastopna moža, zaslužita vsem faranom v lep izgled postavljena biti. Še celó vinoreja se vidi v tem kraji; posebno pri Martinu Skulu na Vikerčah se vidijo v njegovem prostornem vertu med sadnim drevjem terte raznega plemena. Občnospoštovani oče Jeraj je tudi v svoji starosti za hišo v sredi Starigrada germovje posekal, izkopal, pognojil in terte zasadil. Neki dan, ko se je pri obdelovanji tega nograda močno trudil, pridem memo in ga tolažim rekoč; „le voljno poterpite, oče Jeraj, v malo letih vaš trud ne bode zastonj, lahko bote svojo žejo s kako kapljico starogradskega vina ugasili“. Ravno ta mož je poslal svojega sina v živinozdravniško šolo v Ljubljano. Zares posnemanja vreden izgled!

Sploh so Smleščani kaj prijazni, umni in dobrodelni ljudje; naj jih „Novice“ očitno pohvalijo, ker hvalo zaslužijo!

Janez Dolinar, učitelj.

Ogled po svetu.

Kitajsko in Kitajci. (Dalje.)

Prav prijazno so nas sprejemali Kitajci. Ponujali so nam ljule in palčice bambusa, čaj brez sladkora v škedelčicah. Hiše so bile polne čudnega in nikomur podobnega orodja; vse majhno in sleherno iz bambusa izdelano. Pred vsako hišo je bil majhen zid podoben dimniku, kjer je malik in pred njim kadunja polna peska, v kterega so goreče dobro dišeče palčice vtaknjene. Več teh hiš je bilo podobnih terdnjavam in so tudi oborožene s puškami in sulicami železnimi, — zgol znamenja, da so vedno pripravljeni za napad roparjev.

*) Ga bomo priporočili kmetijski družbi. Vred.

Veliko druzega, skor vse, kar smo tukaj vidili, je bilo nenavadno; zato smo še bolj pazili na vse. Nar čudneje pa je bilo to, dasiravno so te hiše na videz revne, da imajo vendar vsega, prav brezskerbnemu življenju potrebnega zadosti, in povsod se vidi, da so Kitajci premožniši v vseh stvaréh memo drugih narodov. Vajeni smo z zaničljivim očesom ogledovati orodje kitajsko, ravno tako kakor tudi orodje naših preddedov, in veseli smo, da nas je umetnija oprostila mnogega orodja, ktero se nahaja zdaj le še v kakem kotu starinarstva. Pa če hočemo vlastitosti Kitajcev prav zapopasti, moramo drugo mero imeti, kakor jo imamo sami za-se v Evropi. Njih široka, lahka, možkim in ženskam občna noša jim ne zatiruje udov v rasti, — nam pa se ne dopada; klobuki iz bambusa so jim za dež in solnce, in v njih coklah se prav lahko hodi. Kar oblačila zadeva, so tudi tam ravno tako različne, kakor pri nas, ličnega in bornega blaga. Vsi Kitajci, s kterimi smo skupaj zadeli, so bili prav priljudni, pa ravno tako sničavi, kakor mi njih, so ogledovali oni nas in oblačila naše.

Kitajec se nekako otročje obnaša in je krotak, in te lastnosti ga človeku koj prikupijo; snažna in zadovoljna duša je. Mnogokrat sem slišal od njih goljufnosti govoriti in da so za naj manji dobiček k vsakemu početju pripravljeni. Je li prevara mar tukaj domá? Morebiti je verjetniše, da se je iz Evrope semkaj pritepla. Vsi popotniki, z deželo in njenimi stanovniki znani, hvalijo Kitajce gostoljubne, mirne in zveste ljudí.

Proti Whampoi smo se zadnji dan vozili med nizkimi bregovi, na kterih so sem ter tje nakupičene mesta. Vedno je bilo polno čolničev okrog ladije naše, in če se je le količkaj ustavila, je vse žvergolelo krog nje. V Whampoo pridši smo ladijo snažili in v tem se ozerli enmalo po okrajni. Zapazili smo, da kitajski narod je varčen in premišljen; ne ene pedí zemlje (čujte Evropejci!) ne pustí neporabljene; po nižjih krajinah pridelujejo riškašo in mervo, višje ležeče in nerodovitne skale jim so za pokopališča. Nikjer se ne razprostirajo mesta deleč okrog, le na ozkih pasovih zraven rek so zidane. Whampoa obstaja iz dvéh delov: stara in nova Whampoa. Skoz obá dela mesta pelje le ena sama cesta od streh skoraj pokrita, ktere deleč čez nizke hiše molé. Velika množica ljudí se gnječe na majhnem prostoru, blago je po štacunah nabasano; vse čudno se mi je zdelo, toliko majhnih cerkvic, različnih nóš, čudnih stanovanj viditi. Pokopališča po hribih so ravno tako različne, kakor pri nas. Dobro se vé, kje revež, kje bogatin počiva; polokrožna jama kaže, da tukaj sin revšine leží; okrog grobov bogatih zidajo več vatlov visoke zidove v podobi podkve, v sredi je lepo zlikan kamen, na kterem je stan in starost pokopanega in več drugih rečí zapisanih. Pokopališča mornarjev so na sredi nekoliko višje in tako narejene, da se v sredo zamore ladijško bandero postaviti. Kitajci svoje mertve verlo časté. Naj večja nesreča je starišem, ako nobenega sina nimajo, ki bi na njih grobu žaloval; ne le pri pogrebu, temuč tudi ob drugih časih imajo veliko žalobnih obrédov. V Kantonu se pripoveduje od nekega bogatega moža, za kterega so tri leta iskali pripravnega, svetega pokopališča.

Med homci je bilo mnogo vasí, pa skoraj vse z zidovi obdane, da ni bilo mogoče jih od znotraj pregledati. Ko smo vendar v ene teh vasí prišli, se je zbralo mnogo zijalov, zgol možkih vsake starosti okoli nas. Hiteli smo dalje priti, posebno, ker so otroci vsi plašni kričali „fangkvaž!“ S to besedo, ktera je izraz začudenja, vsakega Evropejca pozdravljajo. Stareji se prestrašili niso, ampak obdali so nas in od nog do glave pretipali; ali smo jim dopadli ali ne, ne vém; naj stareji plešic je majaje z glavo svoj „ay-yak“ (čudno!) prav modrovito izrekoval. Ko sem poprej na okrožnikih, skledah in sploh na porcelanu vidil Kitajce upodobljene, mislil sem, da te podobe so zgol le izmisliki; zdaj pa vém, da niso slabe podobšine ljudstva in običajev kitajskih.

(Dalje sledí.)

Ozir v stare čase.

Cena živeža nekdaj — in pa danes.

Počim je dan današnji žito, meso, kruh, maslo, vino itd., je znano vsakemu. Ozrimo se 300 let nazaj in prašajmo, kolikšna je pa bila cena takrat?

V nekem starem dunajskem časniku je zapisana od leta 1514 na Dunaji. Kakor je na Dunaji bila, taka v primeri je bila gotovo tudi drugod v deželah našega cesarstva. Vagán (mecen) naj lepše pšenične moke je veljal 5 krajc., ovsa 3 krajc. in 3 venarje, ječmena 3 kr. 1 ven., reží 2 kr. 2 ven., mlado prasè 1 kr. 1 ven., leta star kopún 1 kr. 2 ven., gos 1 kr. 2 ven., velik pišanec 3 ven., majhen 2 ven., puta 1 kr., funt govejega ali telečjega mesa 2 ven., koštrunovega 1 ven. in pol, slanine (špeha) funt 1 kr., kruh za 3 ljudí 2 ven., voz derv 6 kr. 1 ven., sirovega masla funt 1 kr. 3 ven., sira 3 ven., sveč 1 kr., smetane bokal 2 ven., vina naj boljega bokal 1 kr., srednjega 3 ven., sterdí 1 kr. 1 ven., jajc 5 za 1 ven.

Marsikter naših bravcov ne bo verjel, da je to resnica, in bo mislil, da celó ni mogoče. Res, se nam današnji dan zdí, da ni mogoče, da bi s 6 ali 8 gold. človek skozi celo leto si hrano (živež) oskerbovati zamogel. In vendar jim zamoremo reči, da je cena skoz in skoz resnična, kakor je zgorej zapisana. Povémo jim še, da leta 1551 so na Dunaji seženj ali klaftro mestnega tlaka (flaštra) s kamnjem vred za 48 kr. narejali.

Da se pa častiti bravci sami lahko prepričajo, da cena živeža je res tako nizka bila, jim povémo, koliko plače so učniki na višji dunajski šoli na leto takrat imeli: 100 gold. do 170 gold., in v neki zbirki starinstva se bere, da cesar Ferdinand I. je z ukazom od 10. junija 1564 cesarskim deželnim svetovavcem (Landräthe) nad Anižo (ob der Enns) 100 gold. letne plače določil in pa nekoliko solí.

Vidi se iz vsega tega, kako veliko ceno je imel takrat dnar; kdor je imel 3 krajc. v mošnji, je imel toliko, kakor da bi danes imel 3 gold. Učniki na višjih dunajskih šolah imajo sedaj po 2000 gold. in še več plače, pa meso, na priliko, morajo plačevati funt po 15 kr. (ali po 60 venarjev), ki so ga leta 1514 plačevali po 2 venarja. Koliki razloček v vsem!

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz Merana na Tiroljskem se piše, da letošnja gorka spomlad je izvalila tako sila veliko kebrov (hroščev), da so mógle cesarske gosposke se lotiti potrebnih pripomočkov za njih pokončevanje; oklicale so tedaj povsod, da za vsak stár živih kebrov se bo plačalo 18 krajc. To je pomagalo. Mahoma so začeli mladi in stari loviti kebre in nalovili so jih v Meranu 415 stárov, v Maisu 220, v Algundu 100, v Marlingu čez 400 in v Lani 500. Ako pomislimo, da v en stár je šlo 15.040 kebrov (šteli so jih in tako to število zvedili), lahko razumemo, kolikšno silno število te požrešne in drevju škodljive živali je bilo za malo goldinarjev v kratkem času polovljeno in tako škoda obvarovana za več sto in sto goldinarjev.

Iz Pešta se piše, da so presv. cesar veleli, naj se na tistem mestu, kjer je bila ogerska krona najdena, ki je leta 1848 zginila, sozida na Njih stroške kapelica, ki ima že to leto dodelana biti.

Iz Kaniže smo zvedili, da pripravljavne dela za napravo železnice, ki bo iz Kaniže šla v Marburg, bojo kmali gotove. Ali bo ta železnica skozi Varaždin šla, še ni dognano. — Na ogerski železnici se je predvčeranjim nesreča pripetila; sliši se, da je en voz derčnil v reko Gran in da je nekoliko ljudí ob življenje prišlo. Koliko je resnice v tem, se bo kmali zvedilo.

Iz Celovca 14. maja. Pred tremi dnevi je prišlo na naše deželno poglavarstvo pismo c. k. ministerstva kupčije, v kterem je glavnemu odboru za napravo koroških železnic

dovoljenje dano, da smé pripravljavne dela za železnico iz Belaka proti Marburgu ali Celju ali pa proti Polčanam začeti; napravo železnice do Vidma in Briksna naj se pa preiskavi podverže.

Iz Ljubljane. Po izgledu muzealnega družtva se sniduje vsaki mesec enkrat zdaj tudi družba zgodovinska, in sicer tako, da pervi četertek vsakega mesca popoldne ob štirih ima ta, drugo sredo potem pa una svoje mesične shode, kteri močno poživljajo družtvino delavnost. V poslednjem shodu zgodovinskega družtva, kterega so počastili tudi Njih ekscelencija naš občnospoštovani deželni poglavar grof Chorinsky s svojo nazočostjo in se marljivo vdeležvali mnogoverstnih pomenkov, je doveršil gimnazijalni gosp. prof. Egger svojo razlago „o važnosti sedemletne vojske za vès svet“, gosp. dr. Klun pa zgodovinske svoje čertice „o delavnosti krajnskih pisateljev na polji zgodovinskem od naj starejih časov do današnjega dné“; vodja gimnazijalnih šol gosp. Necásek je omenil starih spisov in tiskov, ki jih ima za sostavo „zgodopisja ljublj. gimnazijalnih šol“; gosp. prof. Konšek je govoril od tako imenovane „firštove mize“, ktera pogreznjena leží v Bistrici poleg Kamnika, in pa od starih „zidanih vrat na Trojanah“, ktere milo čakajo, da bi se jih kdo usmilil in popravil; — gosp. Jelovšek je potem ob kratkem popisal zgodovino Loke in omenil far, ki so bile nekdaj spadale pod Loko in pri ti priliki omenil tudi Sorice in Soričanov. Troje še za ta shod napovedanih govorov ni moglo tabart več na versto priti, ker je že noč nastala. — Danes popoldne o petih je shod muzealnega družtva. — Ljubljanskega sejma je bil še le preteklo saboto konec, pa večína tergovcev, čeravno so nekteri iz daljnih krajev prišli, ni več konca dočakala; pobrali so svoje blago in že pred šli domú. Pa kako je bil tudi raztresen ta sejm! Zadnji dan aprila je bilo predsejmski dan; 1. maja je bil praznik Nebohoda Krist., čez dva dní nedelja, drugi teden spet Binkoštni prazniki. Očitno se je spet tabart pokazala živa potreba, da bi se vsi sejmi kmali prenaredili na en teden.

Novičar iz raznih krajev.

Sliši se, da se bojo realne šole po vsem cesarstvu nekako drugač uredile in da se osnove za novo uredbo (Regelung) že pripravljajo. — Učenje českega jezika ni le za vse gimnazije české, temuč tudi za gimnazije marske po višjem ukazu ministerskem zapovedani nauk. — Svitli nadvojvoda Ferdinand Maks je došel 15. t. m. v Pariz, kjer je bil slovesno sprejet. Ker že mnogo let ni bilo nobenega avstrijanskega cesarjeviča v Parizu, se je marsikaj govorilo o opravilih, ki so nadvojvodu za to pot izročene; sedaj pa se za gotovo terdi, da to poslanstvo nima druzega namena, kakor popolnoma uterditi prijaznost med avstrijansko in francozko vlado. — Poveljnik avstrijanske armade v Moldavi in Valahii fml. grof Koronini je razglasil 18. aprila povelje, da do konca septembra bo vsa avstrijanska armada zapustila te knežii. — Sultan je ukazal, da se imajo nepokojni Turki, kteri se ustavljajo ravnopravnosti kristijanov, ostro kaznovati, ker je njegova terdna volja, da se dá kristijanom, kar jim gré po njegovem novem zakonu. V pismu, ktero je podal turški poslanec parižkemu zboru in v kterem se zoperstavlja namenu, da bi se gori omenjeni novi zakon vzel v pogodbo parižko, dokazuje ta minister, „da ni tako hudo na Turškem za druge narode, ki niso mahomedanske vére in turškega rodú, kakor se sploh misli, ker vse vére in vsi narodi — pravi — so do današnjega dné ostali, kar so nekdaj bili in nobenega naroda in nobene vére nismo s silo poturčili“. — Naj novejše novíce pišejo, da žalostne rečí se godijo na Turškem in da ne divjajo le sami Turki grozovito zopet kristijane, ampak tudi kristijani med seboj se pobijajo; tako so se 26. aprila v Jeruzalemu v cerkvi sv. Božjega groba stepli Gerki in Jermenci tako, da so mogli Turki z orožjem mir delati, obé stranki iz cerkve sognati in jo zapreti; poglavar jeruzalemski Kiamil je bil v smertni nevarnosti; 25 Grekov je bilo hudo ranjenih, Jermencov pa še več; zakaj so se sperli, ni še prav znano. — Ker se pripravljajo zedinjene armade na odhod iz Sevastopolja, prodajajo konje in mule, če jih hoče le kdo kupiti. Rusi ne marajo za konje kupiti, mule kupujejo pa prav dober kup, po 4 franke. V Kamješu in Balaklavi prodajajo angležki in francozki tergovci vina skor po nič; steklenica žlahnega vina sherriškega (Sherry) se dobí za dvajsetico. — Iz Kartuma in Gondokore v srednji Afriki so prišle te dní pisma na Dunaj. Vsi misijonarji, duhovni in drugi, so zdravi; gosp. provikar dr. Knobleher se je s 5 tovarši še le 17. sušca podal v Gondokoro, ker je pričakoval novega paša Halim-a, brata namestnika-kralja, misijonarjem prav prijaznega možá. — Skor neverjetno novíco pripoveduje časnik „Cour. de Lyon“ iz Saugneux-a na Francozkem, da je namreč nedavno mačka izvalila 9 kokošnih jajc in da je mlade piške tako skerbno vodíla po dvorišu, kakor da bi bila njih mati. — Neka čbela v Marktsteftu se je unidan pravo dohtarco skazala. Takole je bilo: Nekega čbelarja piči čbela na sènce; mož dene perstí na rano, se vleže pod drevó in zaspí. Ko se zbudí, bije ura v turnu. Mož, ki je pred dvema letoma po nekem prehlajenji oglušil, sliši pervikrat spet uro bíti; izperva sam sebi ne verjame, ali res sliši ali se mu le tako zdí — pa kmali se vesel prepriča, da čbelni pik je ozdravil gluhoto.

Mali vojak.

(Litvanska.)

Fantek. Oj pusti, mamka, pusť me v boj,
Naj z bratci grem na vraga;
Bom serčno sukal meček svoj,
Veruj mi, mamka draga!

Mati. Poterpi junaški sinek moj,
Dovolj dá boj terpeti;
Kje bo spočíl se herbtič tvoj,
S čim hočeš se odeti?

Fantek. Livada mi bo sobica,
Tam hočem se spočiti;
Podglavlje mi bo rosica,
Odeja mrak zna biti!

Mati. Oj, sem na persi, serčice!
Bog sprejmi te na poti!
Preljubi sinek moj, zdaj le
Sovražniku nasproti!

Fr. Z—k.

Stan kursa na Dunaji 19. maja 1856.

Obligacije deržavnega dolga	5 %	84 3/4	fl.
	4 1/2 „	74 7/8	„
	4 „	66 1/4	„
	3 „	50	„
	2 1/2 „	41 1/2	„
Oblig. 5% od leta 1851		B 89	„
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		76 1/2	„
Zajem od leta 1834		229	„
„ „ 1839		130 3/4	„
„ z loterijo od leta 1854		107 3/4	„
„ národni od leta 1854		85 1/8	„

Esterhaz. srečke po 40 fl.	72 3/4	fl.
Windišgrac. „ „ 20 „	25	„
Waldštein. „ „ 20 „	25	„
Keglevičeve „ „ 10 „	9 7/8	„
Cesarski cekini	4 fl. 45	
Napoleondor (20 frankov)	7 fl. 59	
Suverendor	13 fl. 50	
Ruski imperial	8 fl. 12	
Pruski Fridrihsdor	8 fl. 18	
Angležki suverendor	10 fl. 3	
Nadavk (agio) srebra: na 100 fl.	3 1/4	fl.

Srednja cena vagana (dva mernika) **žita.** V *Ljubljani* 10. maja. pšenice domače — fl. — banaške 5 fl. 33. turšice 3 fl. 58. — — soršice 3 fl. 58. — reži 3 fl. 32. ječmena 3 fl. 15. — prosa 2 fl. 43 — ajde 2 fl. 24. — ovsa 2 fl. — V *Krajnu* 19. maja. pšenice domače 6 fl. 27. — banaške 5 fl. 55. — turšice 2 fl. 57. — soršice — fl. — — reži 3 fl. 55.; — ječmena 3 fl. 9. prosa 2 fl. 57. — ajde 2 fl. 57. — ovsa 2 fl. 3.

Loterijne srečke:

v Gradcu	17. maja. 1856:	85. 87. 62. 23. 79.
na Dunaji		18. 34. 30. 41. 33.

Prihodnje srečkanje na Dunaji in v Gradcu bo 31. maja 1856.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.